

Kosova'daki Yapısal Reformların Ekonomik Etki Analizi (EIA)

Makroekonomik Politika Dairesi

Ekonomi Bakanlığı

Kosova

İçerik:

- Dairede kullanılan mevcut tahmin araç(lar)ı ve alternatif bir yaklaşım ihtiyacı
- CGE'ye (yeni benimsenen) kısa bir bakış
- Dört Yapısal Reform Önleminin Ekonomik Etki Değerlendirmesi:
 - (i) Ticaret Mahkemesinin kuruluşu ve işlevi;
 - (ii) Kayıt dışı ekonomiyi azaltmak;
 - (iii) Enerji verimliliği önlemleriyle enerji tüketimini azaltmak;
 - (iv) İşsiz nüfusun bir deflasyonist ortamda istihdamı artırarak

Ana model MoF Kosova'da kullanılmakta

- Kosova Makro-Parasal Öngörü Modeli (KMPPM) 2006'da geliştirilmiştir;
- GSYİH'nin talebe dayalı olarak belirlenmesi açısından genel olarak Keynes temelli bir modeldir ve ihracat, hükümet harcamaları ve yayılma yoluyla ekonomiye ne kadar paranın 'enjekte' edildiğine, bu enjeksiyonların ev sahiplerinin harcama eğilimiyle beraber nasıl artış gösterdiğine ve ne kadarının vergilere ve ithalata 'sızdığına' odaklanmaktadır.
- Coğru diğer değiskenin ortalama tarihsel

Neden alternatif bir metodolojiye gereksinim var?

- Yapısal reformların EIA'sını hesaplamak Avrupa Komisyonu tarafından Ekonomik Reform Programı hazırlanırken şart koşulan gerekliliklerin arasındadır (geçen yıldan beri);
- Bu gerekliliklerden önce, Ekonomi Bakanlığı sadece yapısal reform önlemlerinin maliyeti ve tüm ERP SR önlemlerinin bütçelenmesinin sağlanması üzerine çalışmaktaydı;
- Mevcut araç (KMPM) yapısal reformların ekonomik etki değerlendirmesinin yapılmasına izin vermiyordu;
- Bu yüzden TA'ya böyle bir değerlendirmeyi olanaklı kılacak yeni bir araç geliştirme amacıyla bir AB ofisi atandı;

CGE modelinin kısa bir özeti

- CGE modelinin
Kosova
ekonomisindeki tüm
sektörlerde belirli
bir düzeyde birikimi

CGE modelinin kısa bir özeti

- Çok sektörlü (CGE) modelinin oluşturulması iki adımdan oluşmaktadır:

Birincisi emtia arz ve talebini, faktör gelirlerini, transfer ve harcamaları, ve tasarruf ve yatırımları bağlantılandıran tutarlı bir veritabanının oluşturulması ve tek bir çerçeve olarak **Sosyal Muhasebe Matrisi (SAM)** altında bir araya getirilmesidir.

İkincisi ise modelin teorik olarak tanımlanması (ileri seviye mikroekonomik optimizasyon

SR Önlemi 1: Ticari Mahkemenin kurulması ve işlevi - **Sermaye Riski Primlerinde Azaltma**

- İlk senaryo Kosova'daki risk priminin temel senaryoda %5 azalışını varsaymaktadır.
 - Bu önlemin reel, mali ve enerji sektörlerini farklı biçimlerde etkilemesini öngörmekteyiz
- **Risk primlerinde bir azalmanın GSYİH büyümesi üzerindeki kümülatif orta dönemli etkileri 2019-2022 arasında %2.1'dir**
 - Hızlandırılmış sermaye birikimi ve daha düşük sermaye kira oranları sermaye yoğunluklu sektörlerle fayda sağlar ve sermaye yoğunluklu malların göreceli fiyatlarında azalmalara yol açar. İşgücü arz cevabı olmadan işgücü maaşları hızla artmaya devam edecektir.
- **Daha yüksek sermaye birikimi sermaye yoğunluklu - katma değerli sermaye yoğunluklu sektörüne fayda sağlar ve daha çok işgücü yoğunluklu diğer sektörlerle oranla daha çok büyür** - özellikle, Hotel ve Restoran sektöründe keskin bir düşüş beklenmektedir. Bu sektör hizmet ihracatı için çok önemlidir ve çıktı fiyatlarını artırmak anlamında daha çok yurtiçi piyasaya yönelik olan sektörlerden daha kısıtlı bir kapsamı bulunmaktadır.
- **Daha yüksek sermaye birikimi herkes için daha yüksek tüketim ve refahla, ancak artan eşitsizlikle sonuçlanmaktadır.** Birikime dayalı olarak yükselen sermaye gelirleri mevcut sermaye sahiplerine fayda sağlayacaktır ve daha yüksek tasarruf oranları daha çok işgücü gelirlerine bağlı halk hanelerine fayda sağlayacaktır.

SR Önlemi 2: Kayıt Dışı Ekonomiyi Azaltma - **doğrudan vergi gelirlerinin artışı**

- Doğrudan vergi gelirlerinde artış, artan denetleme çabalarının bir sonucu olarak varsayılmaktadır.
 - Daha spesifik olarak bu senaryo tüm işgücü gelirlerinde (PIT) fiilen ödenen doğrudan vergi oranlarında 2021-2023 arasında %7.9'dan %10'a olmak üzere ve sermaye gelirlerinde (CIT ve Gayrimenkul vergileri) %3.2'den %5'e olmak üzere kademeli bir artışı öngörmektedir.
- Bu senaryonun simülasyonları Kosova'daki gelire dayalı bir düzenlemenin GSYİH büyümesine katkı

SR Önlemi 3: Enerji Verimliliği Önlemleri yoluyla Enerji Tüketimini Azaltmak - **Enerji kayıplarında ve ödenek gerekliliklerinde azalma**

- Analiz enerji ödeneklerinde etkili tarife düzenlemeleri yoluyla mevcut olan GSYİH'nin %3.5'i seviyesinden sıfırlanmasını simüle etmektedir.
- Kosova'da enerji ödeneklerinin sıfırlanması piyasa fiyatlarında GSYİH büyümesini %0.2 oranında artıracaktır.
- Ödenekleri azaltarak elde edilecek daha yüksek oranda hükümet tasarrufları hükümetin itibari tüketimiyle düşük oranda dengelenmektedir.
- Sektöre göre reel katma değer etkisinin analizi madenciliğin, imalatın ve inşaatın daha yüksek yatırım faaliyetlerinden faydalanacağını göstermektedir
- Daha yüksek enerji fiyatları düşük gelirli hane halklarını yüksek gelirli hane halklarından daha olumsuz etkilemektedir.

SR Önlemi 4: İşsiz nüfusun hedeflenmiş eğitimi dolayısıyla artış gösteren istihdam oranı.

- Dördüncü senaryo Hane Halkı ondalıkları için 1-5 aralığında %1.5 pa işgücü istihdam artışının etkisini araştırmaktadır
- Reel GSYİH temel düzeyde %0.4 genişlemektedir
- Artan istihdamla beraber birçok sektör en işgücü yoğunluklu sektörlerin temel düzlemde en yüksek oranı kapsayacağı biçimde genişleyecektir
- Hedefli istihdam çabaları daha düşük ondalıklar için temel düzlemde daha yüksek gelir ve daha yüksek tüketim büyümesi sağlamaktadır

reformların ekonomik

- CGE yaklaşımı SR'nin ekonomi ve bütçe kalemleri üzerindeki etkisinin daha net bir resmini görmemizi sağlar - ancak böyle bir yaklaşımın uygulanması şunlarla sınırlanmaktadır:
 - insan kaynakları kapasiteleri (yüksek personel cirosu)
 - veri kısıtlamaları (Kosova için bölümlere ayrılmış SAM'in oluşturulmasında Arnavutluk'tan IO katsayıları kullanılmıştır);
 - kamu ve politika belirleyiciler tarafından iyi anlaşılmamaktadır;
 - Daha basit modeller ve yaklaşımlar bazen daha etkili olmaktadır;

Ek

	Etki, Tabandan Değişim			
	Etki(Ticari Mahkeme)	Etki(Kayıt Dışı Ekonomi)	Etki(Enerji Verimliliği)	Etki (Artan İstihdam)
Ondalık 1	2.7%	-1.4%	-3.0%	0.1%
Ondalık 2	1.4%	-0.6%	-3.4%	0.5%
Ondalık 3	1.9%	-0.8%	-3.0%	0.8%
Ondalık 4	1.2%	-1.1%	-3.5%	0.7%
Ondalık 5	1.8%	-1.2%	-3.3%	0.8%
Ondalık 6	1.8%	-1.5%	-3.7%	0.9%
Ondalık 7	2.5%	-1.4%	-3.2%	-0.3%
Ondalık 8	2.8%	-1.5%	-3.0%	-0.4%
Ondalık 9	3.3%	-1.4%	-3.1%	-0.2%
Ondalık 10	3.2%	-1.4%	-3.1%	-0.1%
Gini	1.0%	-0.3%	0.4%	-0.5%